

AVRUPA'NIN ENERJİ KRİZİ VE TÜRKMEN GAZI - 17.03.2023

Deniz ÜNVER

Blog No: 31
17.03.2023

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

Ukraynadaki savaş sebebiyle Avrupa ciddi bir enerji krizi ile karşı karşıya kalmıştır. Enerji krizinin etkileri, Avrupa ekonomilerinin akla gelebilecek her sektöründe kendini göstermiştir. Enerji fiyatları artmış ve AB ekonomilerinin özellikle rekabet gücü azalmıştır. Bu da Avrupada enerji tüketiminde düşüşe neden olmuştur. Ağustos ve Ocak arasında ABnin doğal gaz tüketimi yaklaşık %20 kadar azalmıştır**[1]**. Bunun öncesinde, Ukrayna'daki savaş nedeniyle Rusya'ya uygulanan Batı yaptırımlarına misilleme olarak, Rusya'nın AB'ye doğal gaz arzını aniden kesmesi durumunda AB'de doğal gaz tüketiminde % 15'lik bir düşüş hedefi üzerinde anlaşmaya varılmıştır**[2]**.

Bu durumda, Türkmenistandan gelecek olan doğal gaz AB ekonomilerinin enerji krizi için bir çözüm olarak görülmüştür. 14 Aralık 2022 tarihinde, Azerbaycanın Avaza şehrinde; Türkiye, Türkmenistan ve Azerbaycan arasında gerçekleşen üçlü zirve, Türkmenistan gaz rezervlerinin Avrupa ülkelerinin enerji krizine bir çözüm olacağı beklentisini arttırmıştır. Türk Cumhurbaşkanı, tarafların Türkmen gazını Avrupaya TANAP yoluyla ulaştırmanın teknik ve finansal detaylarını konuştuklarını ifade etmiştir**[3]**. Türkmenistanın doğal gazını Rusyayı atlayarak Avrupaya ulaştırabileceği ve bunun Avrupa enerji krizine kısmi bir çözüm olabileceği düşünülmüştür. Böylelikle Türkmenistan gazını doğrudan Avrupa pazarlarına satması mümkün olacaktır.

Ancak, Gazprom şefi Aleksei Millnerın 15 Şubatta hem Türkmen Cumhurbaşkanı Serdar

Berdimuhammedov hem de Kurbankulu Berdimuhammedov ile buluşmak amacıyla yapmış olduğu Aşkabad ziyareti**[4]** bu görüşü tamamen değiştirmiştir.

Gazprom Şefi Millnerın ziyareti sırasında tarafların enerji işbirliği, petrol ve gaz işletmelerinin modernleşmesi, özütleme sektörünün verimliliğini geliştirme ve son olarak tedarikçilerin ihracatının çeşitlendirilmesini konuştukları rapor edilmiştir**[5]**. Resmi açıklamalarda Rusyanın Türkmen gazı alması konusuna daha fazla değinilmemiştir. Ancak Gazprom şefinin ziyareti, Gazprom'un uluslararası gaz piyasalarındaki etkisini artırma girişimi dolayısıyla Rusya'nın Türkmenistan'ın doğal gaz rezervlerini bir engelden ziyade bir araç olarak kullanma amacına sahip olduğu spekülasyonlarıyla sonuçlanmıştır**[6]**. Gazprom şefinin ziyaretinin Moskova'nın nihayetinde Türkmenistan'ı Azerbaycan'a bağlayacak ve Avrupa'ya gaz gönderecek olan Trans Hazar Boru Hattının kurulmasına karşı olduğu ve bunun karşılığında Aşkabat'a OPEC'İN gaz benzeşine tam üye olması teklif edildiği yönünde sıkça yorum yapılmış ve tahmin yürütülmüştür**[7]**.

Türkmenistan gazını Hazar Denizinden geçecek bir açık deniz boru hattı vasıtasıyla Azerbaycan, Türkiye ve Orta Avrupaya ulaştırmayı planlayan Trans Hazar Boru Hattına, özellikle Rusya ve İrandan her zaman itiraz gelmiştir. Rusya tarafından yapılan bu itirazın sebepleri ekolojik temelli iken, İran farklı sebepleri dile getirmiştir.

2021de Türkmenistan 10 bcm civarı gazı Gazproma satmıştır**[8]**. 2021den önce Rusya yine güney bölgeleri için Orta Asyadan gaz tedarik etmiştir**[9]**. Birçok uzman Rusyanın ucuz Türkmen gazını alma amacında olduğunu tahmin etmekte ve bu da Türkmen gazının doğrudan Avrupa pazarlarına ulaşamayacağı anlamına gelmektedir**[10]**.

Benzer bir tahmine göre Millnerın ziyareti, Trans Hazar Boru Hattının yapımını engellemek için bir önceki anlaşmayı ayarlamak ve emniyete almak için gerçekleşmiştir**[11]**. Ayrıca Rus Gazetesi Vzglad na Vactoka göre Rusya, Türkmenistanı gazını İran üzerinden swap yöntemiyle Türkiye'ye yollamaya teşvik etmektedir**[12]**. Böylelikle Türkmen gazını Avrupa marketlerine Trans Hazar Boru Hattı ile doğrudan göndermek Türkmenistan için artık bir seçenek olmayacaktır.

Artık Rusya'nın bütçesi doğal gaz gelirlerine bağımlı Türkmenistanın ilk ihracatçısı olmadığı bilinmektedir**[13]**. Halihazırda Türkmen gazının bir numaralı ithalatçısı Moskovanın dört katı kadar gaz ithal eden Çindir**[14]**. Ancak buna rağmen Rusya ve Türkmenistanın ticaret ve enerji bağlarının pekiştiği anlaşılmaktadır. Bahsetmeye değer bir diğer husus ise Aşgabat, Türkmenistanda gerçekleşen bir iş forumu sırasında Türkmen ve Rus şirketlerinin neredeyse 2,2 milyar dolarlık 50 anlaşma imzalamış olduklarıdır**[15]**. Türkmen Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı, Türkmenistan'ın Moskova ile enerji işbirliğini geliştirmeyi planladığını belirtmiştir**[16]**. Ayrıca, Gazprom'un güçlü bir nüfuza sahip olduğu Kırgızistan, dönem dönem Türkmen gazını satın almayı planladığını belirtmiştir**[17]**. Şu anki çatışmalar ve Ukraynadaki savaş dikkate alındığında, Türkmen gazını Trans Hazar Hattı vasıtasıyla Avrupaya ulaştırmanın yakın gelecekte gerçekleşmeyeceği söylenebilir. Bu bağlamda Gazpromun Türkmenistan'ın enerji piyasalarında ana kilit oyuncu olmaya devam edeceğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Özetle Türkmenistanın yakın zamanda Avrupaya doğrudan gaz yollayamayacağı

söylenebilir. Türkmenistan muhtemelen bir süre boyunca geleneksel alıcıları olan Rusya ve Çine doğal gaz ihracı yapacaktır. Bu bağlamda Türkmenistan yakın zamanda alıcılarını çeşitlendiremeyecek ve Avrupa ülkeleri de Türkmen gazını ithal edemeyeceklerdir. Görünüşe göre AB ülkeleri Ukrayna'daki savaş ve Moskova'ya uygulanan yaptırımlar devam ettiği sürece enerji tasarrufuna devam etmek zorunda kalacaklardır.

*Fotoğraf: https: https://eurasianet.org/turkmenistan-big-on-gas-short-on-options

[1] Jorge Liboreiro, Energy Crisis: Gas Consumption in the EU Drops By Almost 20%, Overshooting 15% Target, *Euronews*, 21 Şubat, 2023, https://www.euronews.com/my-europe/2023/02/21/energy-crisis-gas-consumption-in-the-eu-drops-by-almost-20-overshooting-15-target

[2] *A.g.e*

[3] Türkiye discusses financial, technical details to bring Turkmen gas to Europe, *Daily Sabah,* 15 Aralık 2022, https://www.dailysabah.com/business/energy/turkiye-discusses-financial-technical-details-to-bring-turkmen-gas-to-europe

[4] Chris Rickleton, A Gas OPEC? Turkmenistan Being Pushed to Follow Russias Lead in Gas Games, *Radio Free Europe*, 27 Şubat 2023, https://www.rferl.org/a/turkmenistan-russia-natural-gas-leverage-china/32289814.html

[5] Aygerim Sarymbetova, Turkmen Leader, Russian Deputy PM Discuss Energy, Trade Ties, *Caspian News*, 10 Şubat 2023, http://https://caspiannews.com/news-detail/turkmen-leader-russian-deputy-pm-discuss-energy-trade-ties-2023-2-20-0/

[6] Chris Rickleton, A Gas OPEC? Turkmenistan Being Pushed to Follow Russias Lead in Gas Games, *Radio Free Europe*.

[7] Chris Rickleton, A Gas OPEC? Turkmenistan Being Pushed to Follow Russias Lead in Gas Games, *Radio Free Europe.*

[8] Turkmenistan: A Bear Trap, *Eurasianet*, 11 Şubat 2023, https://eurasianet.org/turkmenistan-bear-trap

[9] A.g.e

[10] A.g.e

[11] A.g.e

[12] A.g.e

[13] A.g.e

[14] A.g.e

[15] Aygerim Sarymbetova, Turkmen Leader, Russian Deputy PM Discuss Energy, Trade Ties, *Caspian News.*

[16] A.g.e

[17] Turkmenistan: A Bear Trap, *Eurasianet*, 11 Şubat 2023, https://eurasianet.org/turkmenistan-bear-trap

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "AVRUPA'NIN ENERJİ KRİZİ VE TÜRKMEN GAZI - 17.03.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 31. Mart 17. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/Blog/AVRUPA-NIN-ENERJI-KRIZI-VE-TURKMEN-GAZI-17-03-2023

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır